

פינחס ב

בעדת קרח כו' — חטאים וואס זיי נען פארבונדן מיט מחטיא זיין אחרים — האָבן זיי קלאָר געמאַכט, אַז מיט „בַּחטאָ" מיינען זיי „בַּחטאָ לבדו כו'". זיי האָבן זיך אָבער ניט געקענט באַנוגענען מיט זאָגן בלויז „והוא לא הי' בתוך העדה גו' בעדת קרח", ווייל דאָס אַליין שליסט נאָך ניט אויס אַז ער האָט געטאָן אַנדערע חטאים מיט וועלכע החטיא את אחרים. האָבן זיי דעריבער מוסיף געווען „בַּחטאָ מת", און אַזוי אַרום — דורכן זאָגן ביידע זאכן: „והוא לא הי' גו' " און „בַּחטאָ מת" — איז געוואָרן קלאָר זייער כוונה אַז „בַּחטאָ לבדו מת ולא החטיא את אחרים עמו".

ס'איז אָבער ניט מובן: זיי האָבן דאָך געקענט זאָגן בפירוש „בַּחטאָ לבדו", וואָס וואַלט פאַרשפּאַרט די גאַנצע אַריכות פון „והוא לא הי' בתוך העדה וגו' " ?

ב. נוסף לזה וואָס ס'איז ניט פאַרשטאַנדיק די נויטווענדיקייט פון דער הקדמה „והוא לא הי' גו' " פאַרן זאָגן „בַּחטאָ מת", איז ניט מובן דאָס גופא: צוליב וואָס האָבן זיי בכלל געדאַרפט זאָגן „בַּחטאָ מת" ?

מפרשים לערנען, אַז זיי האָבן גע-דאַרפט זאָגן „בַּחטאָ מת" וואָס מיינט „בַּחטאָ לבדו ולא החטיא את אחרים עמו", בכדי צו קלאָר מאַכן אַז צלפ-חד'ן קומט אַ חלק אין ארץ ישראל.

ס'איז אָבער שווער אַזוי צו לערנען. ווייל

א. אין פסוק „אבינו מת במדבר והוא לא הי' בתוך העדה הנועדים על הי' בעדת קרח כי בחטאו מת גו' ", שטעלט זיך רש"י אויף „והוא לא הי' וגו' " און איז מפרש: „לפי שהיו באות לומר בחטאו מת, נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים: ולא בעדת קרח שהצו על הקב"ה, אלא בחטאו לבדו מת ולא החטיא את אחרים עמו" (און דערנאָך ברענגט רש"י צוויי דיעות אין וואָס איז באַשטאַנען דער חטא פון צלפחד, כדלקמן סעיף ג').

איז אין דעם ניט פאַרשטאַנדיק: פאַרוואָס האָבן זיי זיך גענויטיקט אין דער הקדמה „לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח כו' " בכדי צו קענען זאָגן „בַּחטאָ מת" ?

מפרשים זיינען מסביר, אַז דורך מקדים זיין „לא בחטא מתלוננים ולא

(1) פרשתנו כו, ג.

(2) בבב"ב (ק"ת, ב) מסיק, שפירוש „מתלוננים" הוא מתלוננים שבעדת קרח [היינו החמישים ומאתים איש — רשב"ם שם ק"ו, ב ד"ה מתלוננים]. אבל מלשון רש"י „לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח" מוכח להדיא שכונתו אינה להחמישים ומאתים איש, שהרי הם נכללים בעדת קרח, כ"א ל„וילוננו" שלאחר מעשה קרח (קרח יז, ו). אבל אין לומר שכונתו היא לוילוננו דפי' שלח (יז, ב) — כי לפי הדיעה (שכפרש"י לקמן) מן המעפילים הי', הרי גם צלפחד הי' בכלל „וילוננו גו' כל בני ישראל". (אבל ראה לקמן סי"ח ובהערה 35).

ופשיטא שאין לומר שכונתו ל„וילוננו" (בשלח טו, כד, טז, ב) או ל„וילן" (שם יז, ג) — כי מהלשון „אבינו מת גו' והוא לא הי' גו' כי בחטאו מת גו'", מוכח שכונתם „והוא לא הי' " היא שלילת חטא אים שנגזרה מיתה בגללם.

(3) גו"א כאן.

(4) וכמו שהקשה ברמב"ן כאן.

(5) רא"ם וגו"א כאן.

איז אויך אין דעם ניט פארשטאנ־
דיק:

(א) אין פסוק שטייט בלויז "בחטאו
מת", עס שטייט אָבער ניט וועלכער
חטא דאָס איז געווען. איז פון וואנען
נעמט רש"י אָז לפי "פשוטו של מקרא"
איז "מקושש עצים הי'", אָדער "מן
המעפילים הי'?"

(ב) אַלע מאָל ווען רש"י ברענגט
צוויי פירוש, איז עס דערפאַר וואָס
אין יעדערן פון זיי איז פאַראַן אַ
געוויסע מעלה. דאָרף מען פאַרשטיין:
וואָס איז די מעלה פון דעם פירוש
"מקושש עצים הי'" אויף "מן המע־
פילים הי'"; און וואָס איז די מעלה
פון פירוש "מן המעפילים הי'" אויף
"מקושש עצים הי'?"

(ג) ווי שוין גערעדט פיל מאָל,
ברענגט ניט רש"י דעם נאָמען פון
דעם בעל המאמר בפירושו. סידן אין
פאַל וואו דורך דעם קומט צו אַ תוס־
פות ביאור (לויט דרך הפשט) אין
דעם געבראַכטן פירוש פון דעם בעל
המאמר.

(ד) אין אונזער פאַל, וואָס אין
ספרי: און גמרא שטייט דער פירוש
"מן המעפילים הי'" אין נאָמען פון
ריב"ב, און רש"י ברענגט דעם פירוש
גאָר אין נאָמען פון ר"ש (געוויס לויט
אַ גירסא וואָס ער האָט געפונען אין
אַ "פאַרוואַרפענעם" מדרש). איז דאָך

(7) שלח טו, לב.

(8) שבת צה, סע"ב.

(9) וגם בפרש"י (שבת שם) כ"ה הגירסא.

ובכלל א"א לגרוס שם ר"ש — כי הלשון
"עקיבא" "בין כך וכך" א"א מתלמיד (ר"ש)
לרב (ר"ע) [שו"ע יו"ד סרפ"ב סכ"ב וטו].

(10) בילקוט כאן: "אמר ר"ש אפשר
לומר כן מקושש כו' וכי אפשר כו' אר־
בעים שנה כו' ולא נישאת כו'". אבל
בילקוט מסיק "באיוו שנה מת צלפחד בשנה
שנאמר וישמע הכנעני" (וקושיית ר"ש "וכי

(א) מען געפינט ניט אין ערגעץ,
אַז אַ מחטא את אחרים האָט ניט
געהאַט קיין חלק בארץ.

(ב) פון דעם וואָס די ווערטער "ב־
חטאו לבדו כו'" שרייבט רש"י ערשט
לאחרי ווי ער איז מפרש "נזקקו לומר
לא בחטא מתלוננים כו'", אָבער פרי־
ער — ווען ער זאָגט "לפי שהיו באות
לומר בחטאו מת", איז ער ניט מפרש
"בחטאו לבדו כו'". איז קענטיק, אָז
מיט זייער זאָגן "בחטאו מת" האָבן
זיי געהאַט נאָך אַ כוונה (אויסער
"בחטאו לבדו"), און אָז יענע כוונה
איז אַזוי פשוט — ביז אַז רש"י דאָרף
עס גאָרניט מפרש זיין.

ג. דערנאָך איז רש"י ממשיך (אין
זעלבן דיבור): ר' עקיבא אומר מקו־
שש עצים הי' ור' שמעון אומר מן
המעפילים הי'.

(6) בגו"א כאן מוכיח שבאם הי' מחטא
גחריב לא הי' לו חלק בארץ מזה שמת־
לוננים ועדת קרח לא היו להם חלק בארץ.
אבל:

(א) גם בנוגע להמתלוננים ועדת קרח
גופא לא מצינו בשום מקום (בדרך הפשט)
שלא הי' להם חלק בארץ.

(ב) ואפילו בדרך ההלכה — (א) המקור
לזה שמתלוננים ועדת קרח לא הי' להם
חלק בארץ היא מזה גופא שאמרו בנות
צלפחד, "והוא לא הי' וגו'" (ב"ב שם). (ב)
רק "מתלוננים שבועדת קרח" לא הי' להם
חלק בארץ, אבל המתלוננים שלאחר מעשה
קרח (ראה לעיל הערה 2), מכיון ש"וילוגו
כל עדת בני ישראל" (שבפשוט קאי אכל
ישראל), הרי אין שייך לומר שלא הי'
להם חלק בארץ.

(ג) כל הענין שמתלוננים כו' לא הי' להם
חלק בארץ שייך לכאורה רק למד' ליוצאי
מצרים נתחלקה הארץ (ואלה שחטאו —
אבדו חלקם וע"ד שלח יד, לח. וראה
לקמן הערה 28), ובמילא, אין לזה מקום
בדרך הפשט לפי שיטת רש"י (פרשתנו כו',
נה) שלבאי הארץ נתחלקה הארץ.

ווערטער „בחטא מת“ איז געווען (ניט בלויז צו אונטערשטרייכן „בחטא לב דו“, און „לא החטיא את אחרים עמו“, נאָר תחלת וועיקר הכוונה זייערע איז געווען) צו לאָזן וויסן אין וואָס ס'איז באַשטאַנען דער חטא פון זייער פאַטער וואָס צוליב דעם איז ער געשטאַרבן: זיי האָבן געוואָלט מודיע זיין אָן ער איז געווען דער מקושש, אָדער, לויטן צווייטן פירוש — אָן ער איז געווען פון די מעפילים.

נאָר וויבאַלד אָן מצד כיבוד אב האָבן זיי ניט געקענט זאָגן בפירוש אָן זייער טאַטע איז געווען אַ מחלל שבת, אָדער אָן ער איז געווען פון די מעפילים (אויף וועלכע משה האָט געזאָגט „למה זה אתם עוברים את פי ה'“¹²) — ובפרט נאָך, אָן זייערע רייד זיינען געווען „לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל ה' עדה“¹³, וואָלט דאָך געווען דער גרעס־טער בזיון זאָגן אויף זייער פאַטער „מקושש עצים“ צי „מן המעפילים“ — האָבן זיי דעריבער בלויז געזאָגט „בחטא מת“¹⁴, און בכדי מען זאָל וויסן וועלכן חטא זיי מיינען, האָבן זיי פריער מקדים געווען אָן ער איז ניט געווען בחטא מתלוננים און ניט בעדת קרח, וואָס דאָן וועט מען שוין חוקר ודורש זיין און אויסגעפינען אָן ער איז געווען „מקושש עצים“ אָדער (לויטן צווייטן פירוש) מן המעפילים¹⁵.

(12) שלח יד, מא.

(13) פרשתנו כו, ב.

(14) ומה שאמרו בחטא מת — גם לולא דבריהם ידוע ה' שכיון שמת — בודאי חטא [כי: א] סתם המתים או, היו בחטא וגזירת מרגלים. (ב) מרש"י תשא (ל, טז) משמע שלא היו מתים כ"א ע"י החטא, ובמילא, אי"ז היפך דכיבוד אב.

(15) ומה שנקטו שני ענינים אלו וזקא — מתלוננים ועדת קרח — ראה להלן

מובן אָן דאָס איז מצד דעם וואָס דוקא דורך דער גירסא אָן ר"ש זאָגט „מן המעפילים ה'“ — וועט צו־קומען אַ תוספות ביאור אין דעם פירוש¹¹.

דאָרף מען פאַרשטיין: וואָס קומט צו אין די פירושים, דורכן מדגיש זיין אָן דעם פירוש מקושש עצים ה' האָט געזאָגט ר"ע און דעם פירוש מן המעפילים ה' האָט געזאָגט ר"ש?

ד. איז דער ביאור אין דעם, אָן מיט זיין ברענגען די צוויי פירושים „מקושש עצים ה'“ און „מן המעפילים ה'“ איז רש"י מסביר, אָן די כוונה פון די בגות צלפחד מיט די

אפשר כו' — היא גם על המ"ד מן המעפילים (ה'). [להמפרשים שם בשנה שני' ליצי' מ — י"ל דאף שהנפק"מ רק בשנה א' — עי"ז בטלה הקושיא דבת מ' אינה יולדת * (ב) קט, סע"ב].

(11) להעיר, שצ"פ גירסא זו שברש"י (וכן לפי גירסת הילקוט שבהערה הקודמת), יומתק מה שאמרו (גיטין מט, ריש ע"ב) „לעולם מתני' ר"ע היא דאמר מדאורייתא בדמויק שיימינן ור"ש היא דדריש טעמא דקרא“ — דלכאורה ה' אפשר לתרץ בפשטות „מתני' ר"ש היא“ — כי לדעת אלו החולקים על ר"ע וסוברים שצלפחד לא ה' מקושש, ואין דורשים הג"ש דבמדבר במדבר, בהכרח שדורשים ג"ש אחרת שר"ע אינו דורשה (ראה תוס' שבת צו, רע"א), וי"ל שהיא הג"ש ד„שדה שדה“ (גיטין שם, א). ולכן א"א לתרץ „מתני' ר"ש היא“ — כי מכיון שר"ש אינו דורש הג"ש דבמדבר במדבר י"ל שדורש הג"ש ד„שדה שדה“ וס"ל בדניק שיימינן.

(*) פירוש ט"פ מסעי „לפי גדולתן זו מזו בשנים“, ולפי, גם כשאמר שצלפחד מת בשנה שני' ליצי' — תשאר עדיין הקושיא (דבת מ' אינה יולדת) בנוגע לה' בכירות. אבל י"ל לפי דיעה זו, שצלפחד נשא כמה נשים וכל בנותיו נולדו בשנה השני'. ובשנים' לאו דוקא, כ"א לשלול „כפי חכמתן“. — וראה בארוכה לקמן בשיחה ר' לפי מסעי (נו 200 ואילך).

וואָרום הגם אַז „לבאי הארץ נת־
חלקה הארץ“²⁰ און צלפחד איז דאָך
ניט געווען פון די באי הארץ, פונ־
דעסטוועגן האָבן זיי גע'טענה'ט, אַז
כשם ווי אויב צלפחד וואָלט איבער־
געלאָזן אַ זון (אַ בן עשרים) וואָלט
ער גענומען אַ חלק בארץ, איז בשעת
„אין לו בן“ און „אנו במקום בן
עומדות“²¹, קומט זיי אַט דער חלק.

אַבער לכאורה האָט די טענה קיין
אַרט ניט: וויבאַלד אַז „לבאי הארץ
נתחלקה הארץ“, איז דאָך אפילו ווען
צלפחד וואָלט געהאַט אַ בן צווישן די
באי הארץ, וואָלט ער גענומען ניט
חלקו של צלפחד, נאָר זיין אייגענעם
חלק (מצד דעם וואָס דער בן וואָלט
געווען פון די באי הארץ). היינט וואָס
פאַר אַן אַרט האָט די טענה אַז דער־
פאַר וואָס „אנו במקום בן עומדות“
קומט זיי דעריבער חלקו של צלפחד?²²

ו. איז דער ביאור אין דעם:

איידער די אידן זיינען אַרויס פון
מצרים, האָט זיי דער אויבערשטער
צוגעזאָגט „והוצאתי אתכם מתחת סב־
לות מצרים גו' והבאתי אתכם אל
הארץ גו' ונתתי אותה לכם מורשה
גו'“²³, ד.ה. אַז דער אויבערשטער
האָט צוגעזאָגט צו געבן ארץ־ישראל
צו די יוצאי מצרים. נאָר לאַחרי דעם
חטא פון „וילנו גו' כל בני ישראל
ויאמרו גו' ולמה ה' מביא אותנו אל

ה. וואָס איז זיי געווען אַזוי נוגע
מען זאָל וויסן אַז זייער פאַטער איז
געווען מקושש עצים אָדער מן המע־
פילים — דאַרף מען פריער מבאר
זיין די טענה פון די בנות צלפחד
„למה יגרע שם אבינו גו' תנה לנו
אחוזה גו'“²⁴ (וואָס זייער סיפור „א־
בינו מת במדבר גו' כי בחטאו מת“
איז געווען אַ הקדמה צו דער דאָזי־
קער טענה):

פון דעם לשון „למה יגרע שם
אבינו גו'“ איז מוכח בפשטות, אַז
זייער תביעה איז געווען [ניט בלויז
אַז פון דער נחלה פון חפר'ן, וואָס
עס האָבן גענומען זיינע אַנדערע זין
(און אייניקלאַך), זאָלן זיי נעמען]²⁵
„חלקו של צלפחד עם אחיו בנכסי
חפר“²⁶, נאָר אויך אַז זיי זאָלן נעמען
„חלק אביהן“ גופא²⁷.

הערה 33.

16) פרשתנו כז, ד.

17) כתיבון הש"ס (ב"ב קיח, א) אליבא
דמ"ד לבאי הארץ נתחלקה הארץ.

18) ברשב"ם לב"ב שם (ד"ה אלא): למה
יגרע שם אבינו. . . שהי' לו לזכות עם
אחיו בנכסי חפר זקננו. אבל — גוסף
לזה שפשטות הלשון „למה יגרע שם אבינו“
מורה שתבעו חלק אביהן גופא * — לה־
פירוש „לחזרה וליטול בנכסי חפר“, מכיון
שתביעתן היתה (לא על חלק אביהן גופא,
כ"א) שינתן להם מהחלק שנטלו אחיו (או
בני אחיו) של צלפחד, לא הוצרכו להקדים
„והוא לא הי' גו'“, שהרי גם בני המתלוננים
נטלו בזכות אבי אביהן (כקושיית החוס' שם
ע"ב ד"ה ולמאן דאמר).

19) וכמפורש ברש"י (לקמן פסוק ז)
„נתן נתן — שני חלקים, חלק אביהן שהי'
מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר“.

(*) ולהעיר, שאפילו בש"ס כן היא ה'
סברא ראשונה. שלכן מקשה בב"ב שם
„אמאי צווחין“ — אף שמפורש בדברי ר'
יונתן (שם ק"ז, א) „וכאן מתים יורשין
חיי“.

וממ"ש רש"י (שם לפנ"ז) „יפה תבעו“ —
מוכח שזו היתה תביעתן — וכפשטות ה'
לשון: למה יגרע שם אבינו — חלק אביהן;
תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו — חלקו
עם אחיו בנכסי חפר.

20) ראה רש"י לעיל כז, נה.

21) רש"י כז, ד.

22) וכקושיית הש"ס (ב"ב קיח, א)
אמאי צווחין הא ליחיי לשלשול.

23) וארא ו, רח.

וואס זיי זיינען געווען די טף און יור-
שים פון די יוצאי מצרים.²⁸

און דעריבער האָבן די בנות צלפחד
גע'טענה'ט אַז וויבאַלד „אנו במקום
בן עומדות“, דאָרף במילא איבערגיין
דער זכות פון אונזער פאָטער צו
אונז.²⁹ פונקט ווי דער זכות פון אַלע
אַנדערע יוצאי מצרים איז איבערגע-
גאַנגען צו זייערע זין:

די בנות צלפחד האָבן געהאַלטן,
אַז דאָס וואָס אַנדערע פרויען האָבן
ניט קיין חלק באַרץ, איז עס ניט
מצד דעם וואָס זיי זיינען בעצם ניט
אין דעם כלל פון „לאֵלֶּה תַּחֲלֵק הָאָרֶץ“,

(28) ועפ"ו יובן גם פרש"י (שלח יד,
לח) שיהושע וכלב נטלו חלקם של מרגלים
— אף שמפרש שלבאי הארץ * נתחלקה
הארץ (וראה תורה ולמאן — ב"ב קיח,
ב) — שכוונתו בזה, שהם ירשו את זכות
המרגלים.

אבל בכל אופן, אף שהעונש שלמרגלים
לא הי' חלק בארץ הוא מדה כנגד מדה,
„בדבר אשר זדו עליהם“ (יתרו יח, יא),
זה שיהושע וכלב נטלו חלקם עכצ"ל שהייתה
בוה הוראת שעה, שהרי עי"ז עברה נחלתם
אל מטה אחר — היפך ממש"ג ולא תסב
נחלה גוי' (מסעי לו, ז).

וי"ל שבדרך ממילא מובן מההוראה „ש-

קמו תחתיהם לחיים“ (רש"י שלח שם).

(29) ואף שנאמר „לאֵלֶּה תַּחֲלֵק הָאָרֶץ“
שקאי לכאורה על הפקודים שנאמר לפנ"ו
(והרי נשים לא היו מן הפקודים) — מר-
אצטריך למעט גרים ועבדים מ"מטות אבור
תס", בהכרח שגם אלו שלא היו בין
הפקודים וכללים ב"לאֵלֶּה תַּחֲלֵק הָאָרֶץ“,
ו"לאֵלֶּה" ממעט רק אלה שהם בגדר ה'-'
פקודים ה"פחותים מבין עשרים", ולהעיר
גם מספרי כאן: לאֵלֶּה תַּחֲלֵק הָאָרֶץ . .
הכל במשמע . . גרים נשים ועבדים.

(*) ולשיטת רש"י זו דלבאי הארץ נת-
חלקה יומתק פשוטו של מקרא (שם) „חיו
מן האנשים“ שפירושו (רש"י שם) „קמו
תחתיהם לחיים“, אף שהכוונה שנטלו חלקם
בארץ !

הארץ הוואת גו' "24, האָט דער אוי-
בערשטער געזאָגט „מדה כנגד מדה“
„כאשר דברתם באזני כן אעשה לכם
. . אם אתם תבאו אל הארץ וגו' "25.

אעפ"כ, האָט דער אויבערשטער ניט
צוגענומען לגמרי זייער זכות אין א"י,
נאָר ער האָט זייער זכות איבערגע-
געבן צו „טפכם“, אַז „והביאתי אותם
וידעו את הארץ גו' "26. ד.ה. אַז דאָס
וואָס די באי הארץ האָבן געהאַט אַ
חלק אין א"י, איז עס מצד דעם וואָס
זיי זיינען „טפכם“ — טף פון די יוצאי
מצרים.

און וויבאַלד אַזוי, לייגט זיך צו
זאָגן, אַז כשם ווי לויט דעם מ"ד
„ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ“ האָבן
די באי הארץ גע'ירש'נט א"י פון
זייערע עלטערן די יוצאי מצרים, ער"ז
איז אויך לויט דעם מ"ד „לבאי הארץ
נתחלקה הארץ“.

[הגם אַז דעם חלק ממש בארץ וואָס
די באי ארץ האָבן גענומען, איז ניט
געווען קיין ירושה פון די יוצאי מצ-
רים, וואָס דערפאַר איז ווען איינער
פון די יוצאי מצרים האָט למשל גע-
האַט דריי זין צווישן די באי ארץ,
האָבן זיי גענומען דריי חלקים].

איז אָבער דאָס גופא וואָס די באי
הארץ זיינען געווען אַט"די צו וועמען
„נתחלקה הארץ“, איז עס איבער דעם²⁷

(24) שלח יד, כג.

(25) שם, כח"ל.

(26) שם, לא.

(27) אלא שמ"מ הוצרך למעט גרים וע-

בדים (רש"י סוף פסוק גה, ובכמה דפוטים
— סוף פסוק גו) — כי בלאה"כ, הי'
אפשר לומר שבאי הארץ נוטלים גם מצד
עצמם (ולא רק מצד שירשים זכות אביהם).
ולכן צריך למעט גרים ועבדים מ"מטות
אבותם", שזה שבאי הארץ נוטלים חלק
הוא רק לפי שירשים הזכות של יוצאי
מצרים.

זיינען זיי די יורשים פון זייער פאָ-
טער, און במילא דארף איבערגיין דער
זכות פון זייער פאָטער צו זיי, און
זיי זאלן נעמען אַ חלק באַרץ.³²

ז. פון וואָנעט האָבן די בנות צלפ-
חד גענומען אַז דאָס וואָס נשים בכלל
האָבן ניט קיין חלק באַרץ איז עס
ווייל „בת במקום בן אינה יורשת“
און ניט ווייל בעצם האָבן זיי ניט
קיין חלק באַרץ (אַזוי ווי די פחותים
מבן עשרים) —

אויף דעם האָבן זיי מקדים געווען
„והוא לא ה' בתוך העדה גו' כי
בחטאו מת“: וויבאַלד אַז „בחטאו מת“,
ער איז געשטאַרבן איבער זיין חטא
(וואָס ער איז געווען „מקושש עצים“
אַדער פון די מעפילים), און ניט ווי
די אַנדערע מתי מדבר וואָס זייער
חטא איז געווען דאָס זאָגן „ולמה ה'
מביא אותנו אל הארץ הזאת“,

קען דאָך ניט געמאַלט זיין, אַז די
הבטחה וואָס דער אויבערשטער האָט
צוגעזאָגט צו יעדערן פון די יוצאי
מצרים „ונתתי אותה לכם מורשה גו'“,
זאָל פון אים צוגענומען ווערן אינ-
גאַנצן, ביז אַז ער זאָל ניט האָבן אפילו

(32) ואין להקשות: מדוע תבעו בנות
צלפחד רק ב' חלקים (חלק אביהן וחלקו
עם אחיו), ולא תבעו שינתן חלק לכל
אחת מהן (כמו הבנים, אשר „השלשה נטלו
שלשה“) — כי מכיון שבמקום בן לא
היו יורשות, תביעה ודאית יש להן רק דכל
הבנות יחד הן במקום בן אחת. (ולכן פרש״י
„אנו במקום בן עמדות“, ולא „במקום
בנים“, ומוכרח הוא מצד שינוי הלי בכי
תוב „ובנים“ „בן“).

וכונת פרש״י ב„לא היו תובעות כלום“ היא
שלא רק שלא היו תובעות „תנה לנו אחור
זה“ אלא שלא היו תובעות אפילו פרינתן
לאחיהן חלקו של צלפחד בנכטי חפר.

[ווי די „פחותים מבן עשרים“, וואָס
זיינען נתמעט געוואָרן פון דעם וואָרט
„לאלה“³³], נאָר מצד דעם, וואָס זיי
האָבן ברידער, און היות ווי בת במקום
בן אינה יורשת, קענען זיי ניט גע-
רעכנט ווערן אַלס די יורשים פון די
יוצאי מצרים,

און וויבאַלד אַזוי, דארף דאָך אויס-
קומען אַז אין זייער פאַל, וואָס „אבינו
מת גו'“ און „אין לו בן“ (אויך ניט
קיין בן וואָס איז פחות מבן עשרים)³⁴,

(30) רש״י כו, נב.
(31) ועפ״ז מובן מ״ש רש״י „הא אם
הי לו בן לא היו תובעות כלום מגיד
שחכמניות היו“
— דלכאורה: (א) הרי מפורש בכתוב
„כי אין לו בן“ ומה מחדש רש״י „הא
אם הי לו בן כו“? (ב) מהו הגידוק
ב„לא היו תובעות כלום“? (ג) מהו „מגיד
שחכמניות היו“, והרי פשוט לכאורה שבאם
הי לו בן הנוטל חלק בארץ אין מקום
לטענת „למה יגרע שם אבינו“ —

כי לכאורה הי מקום לומר, שמה שבח
במקום בן אינה יורשת היא לפי שהבן
יורש את אביו, ובמילא, באם הי לו ל-
צלפחד בן פחות מבן עשרים שאינו יורש
זכותו של אביו ליטול חלק בארץ, אז
צריכות הן לרשת את זכות אביהן,

ובזה מחדש רש״י (והוכחתו) — מזה
שהסיפא „כי אין לו בן“ — אף שכבר
אמרו לפני „ובנים לא היו לו“ שבאם
הי לו בן — בן סתם, גם פחות מבן
עשרים, „לא היו תובעות (לא רק את זכות
אביהן בנכטי חפר, שזכות זו יורש גם בן
שפחות מבן עשרים) — אלא שלא היו
תובעות) כלום“, גם לא את זכות אביהן
גופא*. והנה גיב מה שמסיים „מגיד ש-
חכמניות היו“, שלכן ידעו שכל הדין ד-
„והעברתם את נחלתו לבתו“ הוא דוקא
באיש כי ימות ובן אין לו*.

(*) גם יש לומר, שלשיטת רש״י הי
טפלים לא נטלו גם ע״י חזרה (והדין דחזר
רה נחלתן אצל אבי אביהן) הוא רק שאלה
נטלו חלק בארץ הם „חלקו הכל בשוה“.

וויבאלד אָז זייערע ערשטע ווער-
טער זיינען "אבינו מת במדבר"

[און "במדבר" האָבן זיי געמוזט
זאָגן, בכדי צו מדגיש זיין אָז ער
איז ניט געשטאַרבן אין מצרים, וב-
מילא איז ער געווען פון די יוצאי
מצרים — צו וועמען דער אויבער-
שטער האָט צוגעזאָגט "ונתתי אותה
לכם מורשה"]

וואָלט מען דאָך במילא געמיינט, אָז
ער איז געווען פון די מתי מדבר,
וואָס זיינען געשטאַרבן איבער דעם
חטא פון "וילוגו גו' ולמה ה' מביא
אותנו אל הארץ הזאת",

האָבן זיי דעריבער געדאַרפט זאָגן
"בחטאו מת", אָנגעבן ברמז עכ"פ דעם
חטא פאַר וועלכן ער איז געשטאַרבן,
בכדי מען זאָל וויסן אָז ער איז ניט
פון די מתלוננים.

און כאָטש זיי האָבן געזאָגט בפירוש
"והוא לא ה' בתוך העדה גו'", וואָס
דאָס מיינט (ווי רש"י זאָגט) "לא ב-
חטא מתלוננים" ³⁵ — וויבאלד אָבער

(35) שזוהי כוונת רש"י ב"מתלוננים" *
[ולא למתלוננים שאחר מעשה קרת, כנ"ל
בהערה 2 — שהרי (א) תלונו זו אינה
שייכת לא"י (ב) לפי"ל הוצרכו להקדים "בע-
דת קרת" לפני "בתוך העדה גו'"]. ובפרט
שגם במתלוננים אלו (משא"כ במתלוננים
שאחר מעשה קרת) נאמר (שלח יד, לה)
— (ע"ד הלשון בפרשתנו כאן) "העדה גו'
הנועדים עלי" ("על ה'").**
ויש לומר, שגם לפי הס"ד שבגמרא שם,

(*) ברמב"ן כאן הועתק מפירש"י הלשון
מתאוננים באל"ף, אבל לפענ"ד נראה שזהו
טע"ד כי — נוסף על שאין כל הסברה
לומר שהכוונה להתאוננים שבפ' בהעלותך
(יא, א) — ברמב"ן עצמו הועתק תומ"י
מתלוננים בלמ"ד, וכ"ה הלשון בבב"ב שם.
ובספרי ("מלינים").

(**) ואף שלשון זה נאמר (קרת טז, יא)

קין קינדער וואָס זאָלן נעמען אַ חלק
בארץ צוליב אים,

[אָזוי ווי ס'איז געווען ביי די מתי
מדבר וועלכע זיינען געשטאַרבן אָז
קינדער, אָדער זייערע קינדער זיינען
געווען פחותים מבן עשרים].

וואָרום וויבאלד אָז ער איז ניט
באָגאַנגען קיין חטא וואָס איז פאַר-
בונדן מיט א"י ³⁶, איז במילא ניטאָ
קיין טעם דערויף און עס פרעגט זיך
פאַרוואָס — "למה — יגרע שם
אבינו",

און וויבאלד אָז "השופט כל הארץ
לא יעשה משפט" (בתמי') ³⁷, איז דאָס
גופא מוכיח אָז אויך די בנות פון די
יוצאי מצרים, אין פאַל ווען "בן אין
לו", ירש'נען דעם זכות פון זייער
פאָטער אויף צו נעמען אַ חלק בארץ.

ה. ע"פ כל הנ"ל, וועט מען אויך
פאַרשטיין פאַרוואָס די בנות צלפחד
האָבן געדאַרפט זאָגן "בחטאו מת":

(33) ועפ"י מובן מה שאמרו (בפירוש)
רק "לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרת"
— כי דוקא ב' חטאים אלו שייכים לא"י:
"מתלוננים" [שהכוונה היא למתלוננים דמרג'-
לים, כדלקמן הערה 35] — כבפנים; ו"עדת
קרת" שהצו על הקב"ה — כי דתן ואבירם
אמרו "אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש
הביאתנו" (קרת טז, יד) — ועינין זה פעלו
על כל עדת קרת, כמו שנאמר (פרשתנו
כו, ט) "אשר הצו גו'".

ומה שלא אמרו שלא ה' בחטא מרגלים
— יש לומר: (א) שזה נכלל במשכ"כ ממה
שלא ה' בחטא מתלוננים. (ב) המרגלים
היו נקובים בשם (ר"פ שלח), ובמילא, לא
היו צריכות לומר שצלפחד לא ה' מן
המרגלים. משא"כ עדת קרת, שהרינ' איש
רק רובו היו משבט ראובן (רש"י ר"פ
קרת), הרי ה' אפשר לומר שגם צלפחד
ה' ביניהם.

(34) וירא ית, כה, פרש"י שם.

צוגענומען ווערן זיין זכות אין א"י.
ועפ"ז איז אויך פאַרשטאַנדיק ב"פּשטות וואָס רש"י איז מוסיף "מקושש עצים הי' " אָדער "מִן הַמַּעֲפִילִים הִי" — ווייל דאָס זיינען די איינציקע אופנים אין "חטא", וואָס זיינען שולל דעם חטא המתלוננים.

ט. עס פאָדערט זיך נאָך אַבער ביאור: וויבאַלד אַז אין די ווערטער "בחטא מת" (פון פסוק), איז נִיטָע קיין רמז וואָס עס איז געווען חטא צלפחד, און דאָס וואָס רש"י זאָגט "מקושש עצים . . מִן הַמַּעֲפִילִים הִי" נעמט ער עס אַרויס [ניט פון לשון "בחטא מת", נאָר] דערפון וואָס דאָס זיינען די איינציקע חטאים וואָס זיינען שולל דעם חטא המתלוננים — קומט דאָך במילא אויס, אַז די צוויי אופנים זיינען ניט קיין פירושים אין פסוק — וואָרום פון פסוק ווייס מען ניט צי צלפחד איז געווען דער מקושש אָדער מן המעפילים. היינט אויב אַזוי, האָט דאָך רש"י געדאַרפט שרייבן ביידע אופנים בחדא מחתא — מקושש עצים או מן המעפילים הי' (וכיו"ב) — און ניט מאַכן זיי פאַר צוויי פירושים?

בנוגע צום אופן "מקושש עצים הי'", קען מען נאָך מסביר זיין אַז רש"י נעמט אים אָן ווי אַ פירוש פון פסוק, וואָרום פון פשטות הכתוב איז משמע, אַז די טענה פון די בנות צלפחד איז געלעגן אין די ווערטער "בחטא מת" גופא. איז דעריבער מסתבר צו זאָגן "מקושש עצים הי' " — ווייל דאָן איז פאַרשטאַנדיק ווי מיט זייערע ווערטער האָבן זיי אָנגעוויזן אויף זיין חטא (מקושש), היות ווי דער טייטש "בחטא" (זיין חטא) איז — אַ חטא היחיד, און דער איינציקער חטא היחיד (פון די חטאים

אָז ביים חטא פון מתלוננים שטייט "וילוננו גו' כל בני ישראל", איז ווען זיי וואָלטן געזאָגט בלויז "והוא לא הי' גו' " (אָבער ניט געזאָגט "בחטא מת"), וואָלט עס געווען אומגלויבלעך — דערפאַר האָבן זיי געזאָגט "בחטא מת", אַז ער איז געשטאַרבן צוליב זיינעם אַ חטא, וואָס איז שולל דעם חטא המתלוננים³⁶;

לויטן פירוש "מקושש עצים הי' " איז דאָך דאָס אַ ודאי שולל דעם חטא המתלוננים, וואָרום די מעשה פון דעם מקושש עצים איז געווען אַ יאָר פאַר די מתלוננים³⁷;
און אויך לויטן פירוש "מִן הַמַּעֲפִילִים הִי", איז וויבאַלד אַז די מעפילים האָבן תשובה געטאָן אויף דעם חטא פון ניט וועלן אַריינגיין אין א"י, ביז אַז אפילו ווען משה רבינו האָט זיי געוואָרנט "אל תעלו גו' כי העמלקי גו'" פונדעסטוועגן "ויעפילו לעלות אל ראש ההר"³⁸ — קען דאָך במילא ניט געמאַלט זיין, אַז עס זאָל פון אים

הכונה ב"מתלוננים" היא למתלוננים דמרג' לים, וכפירוש המהרש"ל שם.

36) שוה הי' עיקר כוונתם ב"בחטא מת" (ראה לעיל סוף סעיף ב'). אלא שדרך אגב הדגישו גם "בחטא לבדו (ולא החטיא את אחרים עמו)" — כי [נוסף למה שמצד כיבוד אב הוצרכו להקטין את חטאו, בכל מה דאפשר] ירושת הארץ שייכת גם לקיום כל המצות (ראה פ' אחרי ית, כד"כח. קדושים כ, כב"כד. פ' בחקותי, ועוד), ולכן אמרו שגם בחטא שאינו תלונה על א"י לא החטיא את אחרים עמו, כי עיי' תוגדל הטענה "למה יגרע שם אבינו".

37) ראה רש"י שלח טו, לב.

38) שלח יד, מב"ד.

גם בעדת קרח — מדקאמר "בתוך העדה הנועדים על ה' בעדת קרח", מוכרח ש"בתוך העדה הנועדים על ה'" הוא ענין אחר מ"עדת קרח".

די אידן זיינען געווען במדבר³², פאַר מתן תורה — און דאָס איז דאָך מובן אויך בפשטות³³, אַז פאַר מ"ת איז ניט געווען די האַרבקייט ווי נאָך מתן תורה.

אַבער טראָץ דעם וואָס דער חטא המעפילים איז געווען האַרבער ווי דער חטא פון מקושש, ווערט אַבער די טענה „למה יגרע שם אבינו“ (אַז צלפחד'ן קומט אַ חלק אין א"י) אַרויס געבראַכט שטאַרקער לויט דעם פירוש „מן המעפילים הי'“ —

ווייל דורך דעם וואָס צלפחד איז געווען פון די מעפילים, האָט ער ניט נאָר תשובה געטאָן און אַראָפּגענומען דעם חטא המתלוננים, נאָר דאָס גופא איז אויך אַ טעם חיובי אַז אים קומט אַ חלק אין א"י — מצד דעם וואָס ער האָט זיך מוסר נפש געווען פאַר א"י.

און דאָס איז רש"י מרמז מיט זיין ברענגען די נעמען פון די בעלי ה' מאמר ר"ע און ר"ש:

ר"ע איז געווען רגיל לזכות את ישראל³⁴, און דעריבער, ווען מען קען לערנען צלפחד'ס חטא אויף צוויי אור פנים — קלייבט ער אויס דעם גרינד גערן חטא;

אַבער ר"ש איז „דריש טעמא ד' קרא“³⁵ — און דעריבער איז אים געשמאַקער צו לערנען „מן המעפילים

הידועים) בדור המדבר, איז געווען דער חטא פון מקושש עצים³⁶ (משא"כ אויב „מן המעפילים — ל' רבים — הי'“, וועט מען מוזן דוחק זיין, אַז מיטן זאָגן „בחטאו מת“ האָבן זיך די בנות צלפחד פאַרלאָזן אַז דורך דעם וועלן שוין משה ואלעזר וכו' אַליין חוקר ודורש זיין און אויסגעפינען אַז זייער פאַטער איז געווען מן המעפילים).

עס בלייבט נאָך אַבער שווער, וואָס אויך „מן המעפילים הי'“ שרייבט רש"י אַלס אַ פירוש — און אויף דעם אופן איז דאָך שוין געוויס ניטאָ קיין הוכחה פון פסוק.

איז די שאלה באַוואָרנט רש"י מיט זיין ברענגען די נעמען פון די בעלי המאמר — ר"ע אומר מקושש עצים הי' ר"ש אומר מן המעפילים הי' — אַז כאָטש פון פסוק אַליין איז טאַקע קיין הוכחה ניטאָ וואָס חטא צלפחד איז געווען, איז אַבער דאָ אַ מעלה אין יעדערן פון די צוויי אופנים — מצד די שיטות פון די בעלי המאמר ר"ע און ר"ש, כדלקמן.

י. דער חטא פון מקושש עצים איז (בדרך הפשט³⁷) געווען קלענער ווי דער חטא פון די מעפילים, דערמיט וואָס

(א) אין דעם חטא פון מקושש איז ניט געווען קיין השתתפות פון נאָך אידן, ובמילא — איז ער געווען אינאָנצן מושלל פון „החטיא את אחריים“.

(ב) דער חטא המקושש איז געטאָן געוואָרן אין דעם ערשטן שבת וואָס

(39) ואף שגם חטא המקלל (אמור כד, יו"ד יא) הי' חטא יחיד, הרי המקלל הי' בן איש מצרי, וצלפחד הי' בן חפר.

(40) משא"כ בדרך ההלכה (ראה שבת צו, רע"א וברש"י שם ד"ה ויעפילו).

(41) ראה שיחת ש"פ ואתחנן תשכ"ח.

(42) רש"י ד"ה שבקי' (סנה' קי, ב).

(43) גיטין מט, ב. ושל"ג.

בתוספות שם ש"ל פליגי אלא היכא דאיכא נפקותא — ולפ"ו, בנו"ד, מכיון שלכא נפקותא או שכו"ע מודו שדרשינן טעמא דקרא, או שגם ר"ש ס"ל שלא דר' שינן טעמא דקרא (ראה הדיעות בזה בשו"ח כללים מע' ט' כלל טו).

אבל ממ"ש רש"י (סנה' קיב, א ד"ה אמר ר"ש) „בכל דוכתי דרש ר"ש טעמא דקרא“

אין דאָס ווערט באַוואַרנט מיט „ר״ע
אומר“ — ווייל אויך ר״ע יי האָט
חתונה געהאַט ערשט צו פערציק
יאָר¹⁸.

יב. פון די ענינים פון „יינה של
תורה“ אין פרש״י דידן —

פ' פנחס לייענט מען אין דעם
ערשטן שבת פון בין-המצרים, אָדער
אין דעם שבת וואָס פאַר דעם. האָט
מען אין דעם די הוראה:

כשם ווי אין דער ערשטער כניסה
לארץ-ישראל, איז ניט געקוקט אויף
דער גזירה „אם אתם תבואו אל הארץ
גו'“, האָט מען דורך דער תשובה פון
„ויעפילו גו'“ ניט בלויז [מתקן גע-
ווען דעם חטא המתלוננים און במילא]
אַראָפּגענומען די גזירה, נאָך
מער: דער „ויעפילו גו'“ איז גאָר
געווען אַ טעם אויף צו באַקומען אַ
חלק בארץ. ד.ה. אַז דער „ויעפילו“

הי' „כדי עס זאָל אויסקומען אַז
מיט זייער זאָגן „בחטאו מת“ האָבן זיי
(אויך) געזאָגט אַ טעם פאַרוואָס אים
קומט אַ חלק בארץ, כנ"ל.

יא. נאָך אַן ענין ווערט באַוואַרנט
דורך דעם וואָס רש״י ברענגט דאָ
ר״ע אומר:

די בנות צלפחד האָבן נאָך דאָן ניט
חתונה געהאַט, ווי עס שטייט ווייטער
אין פ' מסעי¹⁹. איז דאָך ניט גלאַטיק:
די מעשה פונעם מקושש עצים איז
געווען (כנ"ל סוף סעיף יר"ד) אין דעם
ערשטן שבת וואָס די אידן זיינען גע-
ווען במדבר, היינט ווי קומט עס אַז
בשנת הארבעים האָבן זיי נאָך ניט
חתונה געהאַט²⁰?

[ניט אינגאנצן גלאַטיק איז אויך
לויטן פירוש „מן המעפילים הי'“,
ווייל די מעשה פון די מעפילים איז
געווען בלויז איין יאָר²¹ נאָך דער
מעשה פון מקושש]

פ"א סוף ה"ב — דמצוה על פו"ר, ועד"ז
כאן דחכמיות היו ולכן דחו הנישואין כל
כמה דאפשר עד לט שנה, ואח"כ נישאו
כי בלא"ה הרי יגרע שם אביהם כו'.

ולמ"ד דלא נישאו פחות מארבעים שנה
כו' — הרי מבואר הטעם שהיו מצפות
להגון להם ובטוחות היו שילדו (ב"ב קיט,
סע"ב וברשב"ם שם).

47) אף שאינו דומה לגמרי, כי רק
באשה נאמר דבת מ' שנה ולא נישאת
אינה יולדת, אבל לאידך גיסא רק האיש
מצוה על פו"ר (יבמות סה, ב).

48) באדר"נ פ"ו, ב שזה הי' זיווגו
שני, ובתוספות שבת (קג, א) ד"ה וריב"ק
משמע שזה הי' זיווגו ראשון.

לעשׂי הפסיק. וי"ל דהירוש' לשיטתו ד'
מברכין לעשות סוכה וכו' (ברכות פ"ט
ה"ג, הובא בתוד"ה ואילו מנחות מב, ב).
אבל בכל אופן, אין סברא לומר דהבבלי
פליג על הירושלמי (גם) בענין דמצאות האם
רשב"י הפסיק לעשׂי (ולאפוש במחלוקת).

— אף ש(בפשוט) אין שם נפקותא לדינא *
(ראה גם תו"ט פ' חלק מ"ד) — מוכח
רש"י ס"ל שפלוגת ר"ש וחכמים היא גם
בדליכא נפקותא.

44) לו, ג ואילך.
45) הטעם ע"ז י"ל מפני שחכמיות היו
(רש"י כאן) ועד מרז"ל נפשי חשקה בתורה
כו' (יבמות סג, ב).

46) אבל ראה לעיל הערה 10. והאיתור
עד לט שנה — י"ל שמתורץ ע"י הזכרת
שם בעל המאמר ר"ש (בן יוחאי) שהייתה
תורתו אומנתו (אלא שנשא אשה ע"ד ש'
הפסיק לעשות סוכה * כו' — ירוש' שבת

* בתוספות חדשים שם (הובא בסד"ח
שם), שגם שם יש נפקותא לענין צדיק
שאינו דר שם ונפלו לו נכסים בירושה.
אבל: (א) דאם זו היתה כוונת רש"י —
הי' מזכיר הנפקותא. (ב) מפשטות לשון
רש"י „בכל דוכתי“ משמע שכונתו היא
גם היכא דליכא נפקותא.

* לכאורה חידוש גדול בזה דאפילו

האט געבראכט צו א שטארקערע שיי-
כות מיט א"י ווי די וואָס איז געווען
פאר דעם חטא המתלוננים;

אזוי וועט אויך זיין ביי דער כניסה
לא"י דורך משיח צדקנו, אז די תשובה
אויף „חטאינו“, וועט ניט בלויז אַראָפּ-
נעמען דעם „גלינו מארצנו“ (וואָס איז
געקומען „מפני חטאינו“),

נאָר זי וועט אויך ברענגען, אז די
כניסה לא"י וועט זיין אין אַ פיל גרע-
סערן און שטארקערן אופן ווי פאר
„חטאינו“ — גדול יהי כבוד הבית

הזה האחרון מן הראשון⁴⁹ — אין
דער גאולה האמיתית והשלימה דורך
משיח צדקנו, יבא ויגאלנו בקרוב
ממש

(משיחת ש"פ פנחס תשכ"ח)

49) חגי ב, ט. ובזהר (ח"א כה, א.
וראה ח"ב קג, א. ח"ג רכא, א) ש"הבית
הזה האחרון" קאי אביהמ"ק השלישי.

מ ש ו ת

דארף מען פארשטיין:

דער לשון "טעות" פאסט אין פאל ווען מען ווייס א געוויסע זאך, נאך די ידיעה איז ניט קיין ריכטיקע — זי איז א טעות'דיקע ידיעה. בעת אבער אן ענין ווערט ביי א מענטשן "נתעלם" און ער פארגעסט אויף אים, פאסט דאן לכאורה ניט צו זאגן אז דער מענטש האט זיך טועה געווען? מוז מען זאגן, אז רש"י'ס לשון "שבא לכלל טעות" בשייכות דערמיט וואס "נתעלמו ממנו הלכות גיעולי עכו"ם", איז מצד דעם וואס וויבאלד אז משה האט געזאגט די הוראות "תתחטאו", ער האט אבער דערביי געזאגט אז דאס גייט אף כל הורג נפש גוי וכל בגד גוי ומכלל הן — אתה שומע לאו, אז בא אנדערע זאכן דארף מען גארניט טאן — איז זיין זאגן כלל טעות.

אבער אויך דאס איז ניט מובן: הלכות טומאה און הלכות גיעול זיינען דאך צוויי באזונדערע ענינים. היינט פארוואס זאל מען אנרופן דאס ניט זאגן הלכות גיעול בשעת זיין זאגן "תתחטאו" — הלכות טומאה א זעטע?

ה, יד: למה דוקא הכעס שבפרשתנו הביאו לכלל טעות — ממשך רש"י "וכן אתה מוצא בשמיני למילואים". וכן בשמעו נא המורים כו" — כי לאחר שלמדנו זבא לכלל כעס בא לכלל טעות — גם בה"ל ה"ל הפי שוהו מפני הכעס.

(5) שלכן ב' בלק (כה, ו) וב' פנחס (כו, ה) כותב רש"י רק "נתעלמה" — ולא "טעה".

(6) ועיין פרש"י (לא, כג).

א. אין פסוק "ויאמר אלעזר הכהן גו' זאת חקת התורה אשר צוה ה' את משה", שטעלט זיך רש"י אויף "ויאמר אלעזר הכהן גו'" און איז מפרש: "לפי שבא לכלל כעס בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי עכו"ם". (און רש"י איז מוסיף, אז אזוי געפינט מען אויך ביי שמיני למילואים: ווען בא לכלל כעס בא לכלל טעות, און אזוי אויך ביי "שמעו נא המורים כו" — על ידי הכעס טעה').

(1) פרשתנו לא, כא.

(2) שמיני, טז ואילך.

(3) חקת כ, י"א.

(4) ומה שרש"י אינו מפרש בא לכלל כו' שם על אתר: בפ' שמיני, החילוק בין קדשי דורות לקדשי שעה הוא דבר התלוי בסברא*, ולכן אין מוכרח כ"כ לפ' רש שם "בא לכלל כעס בא לכלל טעות", כי בדבר התלוי בסברא אפשר שתהי' מחלוקת מפני שאין דיעות בנ"א שוות ולא מפני שאחד מהם טועה, וכדמוכח לפני זה (משפטים כג, ב) דאחרי רבים להטות ובכ"ז בדיני נפשות אין אחד מכריע, שמוה מוכח דעת המיעוט אינה טעות (ולהעיר מהח"י לוק שבין טעות בדבר משנה לטעות בשיקול הדעת — סנה' ה, א); בפ' חקת, סיבת הטעות י"ל שהיא כמפורש ברש"י (שם, יא) "והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמא צריך להכותו כבראשונה". משא"כ בנדו"ד "שנתעלמו ממנו כו'", מוכח ור' לפרש "לפי שבא לכלל כעס כו'".

ובכדי שלא יוקשה (להעיר מפרש"י שמות

(*) בזבחים (קא, א) "אלא אמר שמעתי ושכחתי", ובמפרשי רש"י (שמיני שם, כ) שכי' גם כוות רש"י. אבל מפשטות לשון רש"י "הודה ולא בוש לומר לא שמעתי" (ומשמט ואינו מסיים מאמר הגמרא שם) משמע כפנים ההערה. וראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 109 ואילך.